

DETSEMBER 2023

ENERGIATURGUDE ÜLEVAADE

IGAKUINE RAPORT

Energiaturud 2023 detsember

Elektribörsi Nord Pool (NP) andmetel oli elektri keskmine börsihind detsembris 2023:

- Eesti hinnapiirkonnas 89 €/MWh;
- Läti hinnapiirkonnas 89 €/MWh;
- Leedu hinnapiirkonnas 89 €/MWh;
- Soome hinnapiirkonnas 76,24 €/MWh.

Balti-Soome gaasibörsil GET Baltic kaubeldud maagaasi keskmine hind detsembris Baltic Gas Spot Indexi (BGSi) puhul oli 42,65 €/MWh.

Elektrituruhinnad

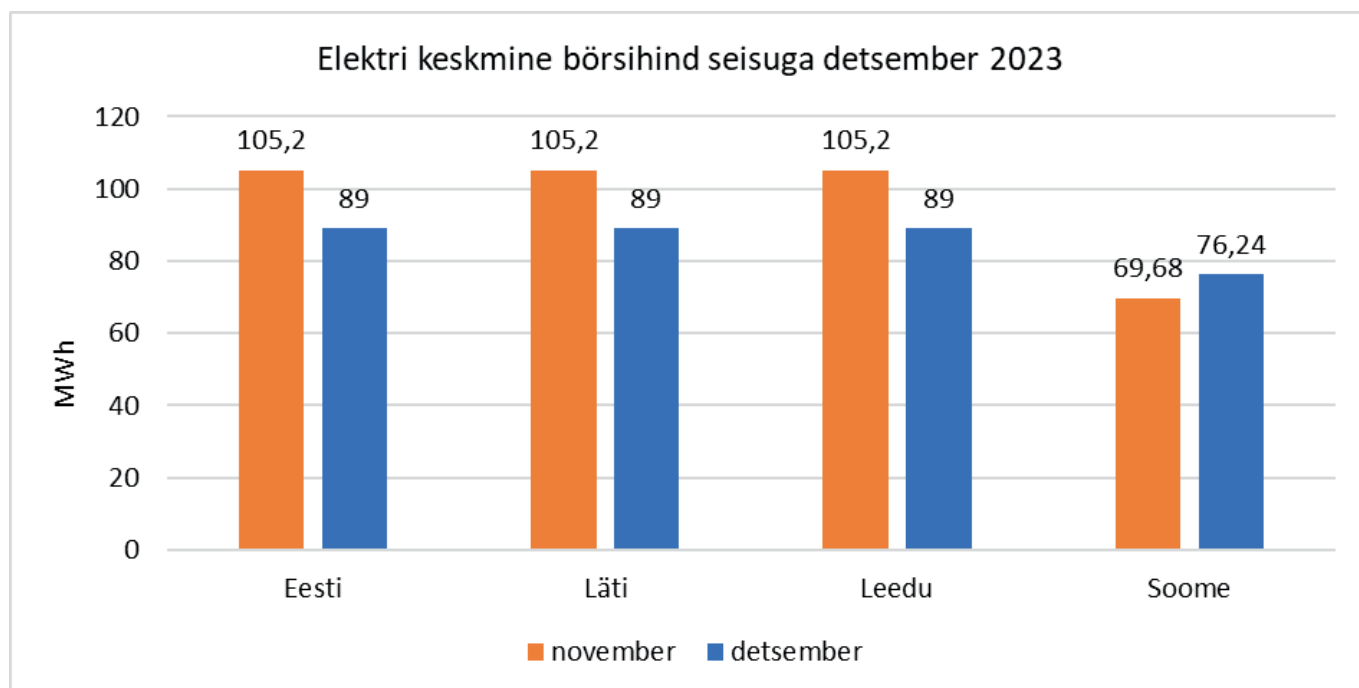
Tabel 1. Elektrituruhindade statistika novembris ja detsembris 2023 (€/MWh)¹

Elektrituruhinnad	Eesti	Läti	Leedu	Soome
Novembri kuine keskmine hind	105,2	105,2	105,2	69,68
Detsembri kuine keskmine hind	89,0	89,0	89,0	76,24
Novembri ja detsembri hinnamuutus	-15%	-15%	-15%	9%

Tabelist 1 selgub, et NP andmetel oli 2023. aasta detsembri keskmine börsihind Eestis 89,0 €/MWh ehk -15% madalam võrreldes novembri keskmise börsihinnaga 105,2 €/MWh ja keskmine detsembri börsihind oli Soomes 76,24 €/MWh ehk 9% kõrgem võrreldes novembri keskmise hinnaga 69,68 €/MWh. Eesti hinnapiirkonna börsihinda mõjutasid detsembri vältel aset leidnud Eesti ja Soome elektrijaamade nii lühi- kui pikaajalised hooldus- ja remonttööd.

Keskmesed börsihinnad detsembris olid Lätis ja Leedus 89 €/MWh, vastavalt -15% madalamad võrreldes novembri keskmise börsihinnaga.

Tabelis 1 välja toodud börsihindu illustreerib alljärgnev joonis (vt Joonis 1).



Joonis 1. Elektri keskmised börsihinnad Baltikumis ja Soomes²

Ülevaate NP maksimaalsetest (max) ja minimaalsetest (min) tunnipõhistest elektri börsihindadest annab alljärgnev tabel (vt Tabel 2).

Tabel 2. Elektrituru minimaalsete ja maksimaalsete hindade statistika novembris ja detsembris 2023 (€/MWh)³

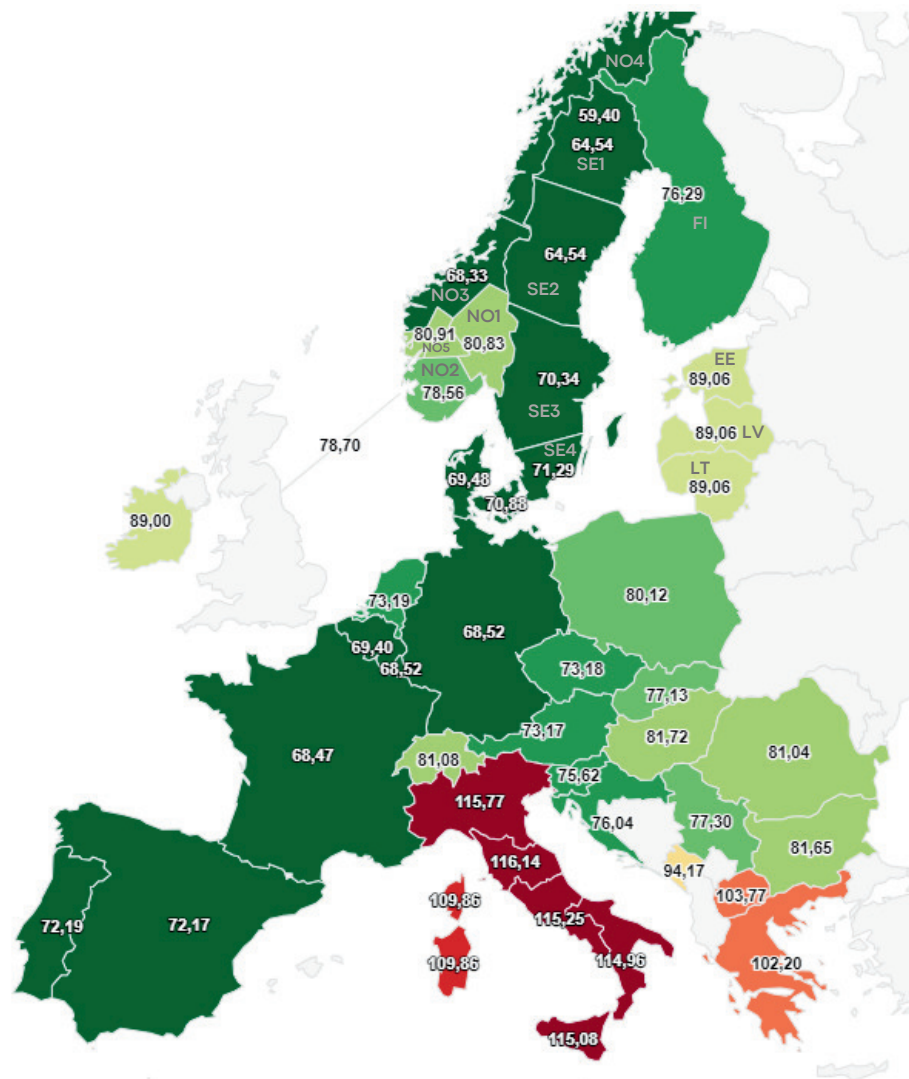
Elektrituru hinnad	Eesti	Läti	Leedu	Soome
Novembri max tunnihind	777,18	777,18	777,18	777,18
Detsembri max tunnihind	332	332	332	332
Novembri vs detsembri hinnamuutus	-57%	-57%	-57%	-57%
Novembri min tunnihind	3,06	3,06	3,06	-500
Detsembri min tunnihind	-0,72	-0,72	-0,72	-1,11
Novembri vs detsembri hinnamuutus	-124%	-124%	-124%	-100%

² Allikas: <https://www.nordpoolgroup.com/en/Market-data/1/Dayahead/Area-Prices/EE/Monthly/?view=table>

³ Allikas: <https://www.nordpoolgroup.com/en/Market-data/1/Dayahead/Area-Prices/EE/Daily/?view=table>

Tabelist 2 selgub, et Eesti, Läti, Leedu ja Soome hinnapiirkonna maksimaalne tunnipöhine börsihind oli detsembris 332 €/MWh (kuupäeval 05.12.2023). Baltiriikide ja Soome minimaalsed tunnipöhised börsihinnad olid kuupäeval 17.12.2023, vastavalt -0,72 €/MWh ja -1,11€/MWh.

Joonis 2. Elektri keskmised börsihinnad detsembris Euroopas (€/MWh)⁴



Jooniselt 2 ilmneb, et detsembri keskmine börsihind oli võrdne Eesti, Läti ja Leedu hinnapiirkonnas. Soome (FI) hinnapiirkonna keskmine börsihind oli sarnane Rootsi kolmanda (SE3) ja Rootsi neljanda (SE4) hinnapiirkonna keskmise börsihinnaga. Rootsi teise (SE2) hinnapiirkonna keskmine börsihind oli sarnane Rootsi esimese (SE1), Norra kolmanda (NO3) ja Norra neljanda (NO4) hinnapiirkonna keskmise börsihinnaga. Norra esimese (NO1) hinnapiirkonna keskmine börsihind oli sarnane Norra teise (NO2) ja Norra viienda (NO5) hinnapiirkonna keskmise börsihinnaga.

Elektribörsil kaubeldavad tuletisinstrumentid⁵

Tulevikutehingute hinnad näitavad indikatsiooni, milliseks kujunevad elektri hinnad tulevikus ehk teisiti öelduna – tulevikutehingute hinnad on prognoositud elektri hinnad tulevikus. Näiteks on Saksamaa futuuride puhul tegemist tuletisinstrumentidega, millega esiteks maandatakse Saksamaa elektriturul tekkivat hinnariski ja teiseks spekulereetakse turuhindadega. Aluseks on võetud Saksamaa futuurid just nende likviidsuse tõttu.⁶ Ülevaate Saksamaa turupiirkonna elektri futuuride hindadest 2024. aastal eri kvartalites ning ka 2025. aasta kohta annab alljärgnev tabel (vt Tabel 3) seisuga 02.01.2024.

Tabel 3. Saksamaa futuuride hinnad elektri hindade kohta⁷

EEX Saksamaa energia futuurid	
Viimane hind (baas, €/MWh) 02.01.2024 seisuga	93,25
Periood (aasta)	2025
II kvartal 2024	75,84
III kvartal 2024	86
IV kvartal 2024	101,3
Viimane hind (baas, €/MWh) 02.01.2024 seisuga	91,56
Periood (kuu)	veebruar 2024

⁵ Futuurid üldiselt on tuletisinstrumentid, mis kohustavad ostjat antud vara ostma kindlaksmääratud hinnaga ja kindlal kuupäeval. Futuurleping võimaldab investoril spekulereida finantsinstrumenti hinnaga. Saksamaa futuuride puhul on tegemist tuletisinstrumentidega, mis spekulereivad Saksamaa turupiirkonna elektrituruhindasid.

⁶ <https://www.eex.com/en/markets/power/power-futures>

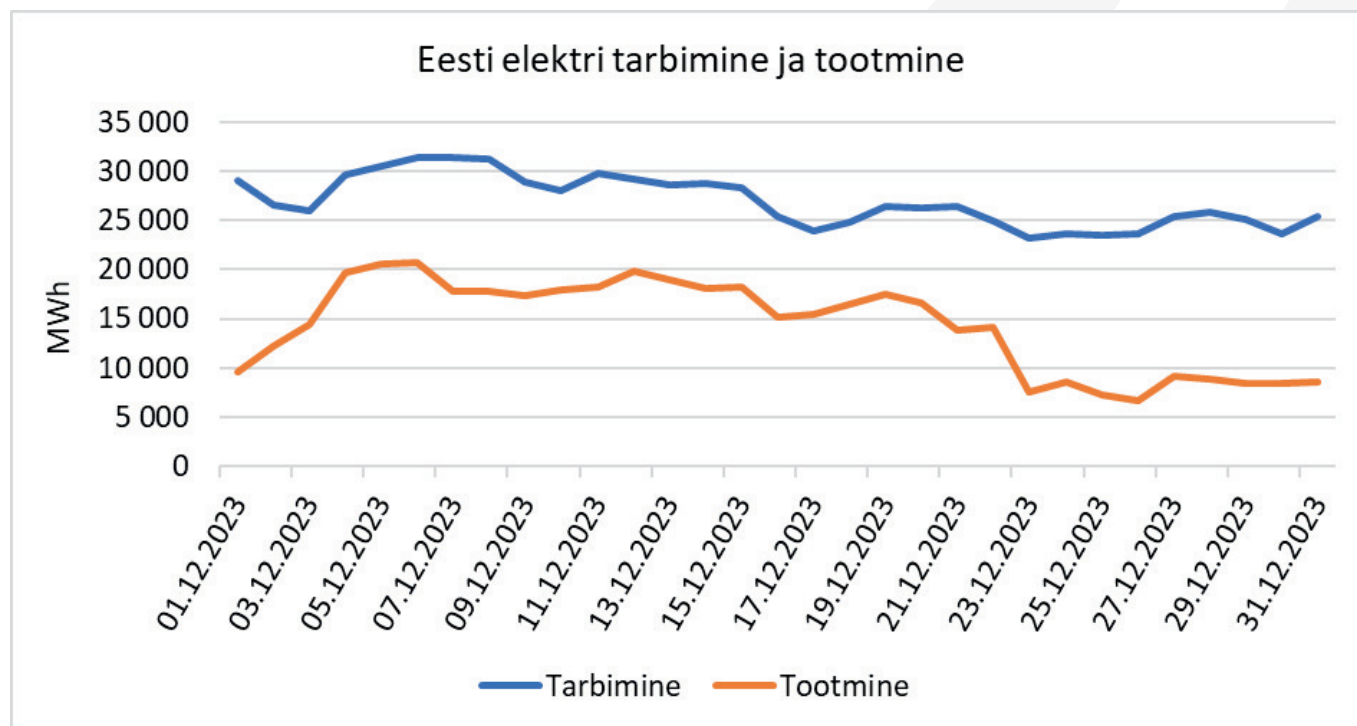
⁷ Allikas: <https://www.eex.com/en/market-data/power/futures>

Tabelist 3 nähtub, et baaskoormuse futuuride hinnatõus on 2024. aasta III kvartalis 13%, võrreldes 2024. aasta II kvartaliga, mis viitab elektri börsihinna prognoositavale kasvule 2024. aasta alguses ning futuuride hinnakasv on 2024. aasta IV kvartalis 18%, võrreldes 2024. aasta III kvartaliga, mis viitab samuti elektri börsihinna prognoositavale kasvule. Veebruaris 2024 on prognoositud futuuride hinnaks 91,56 €/MWh.

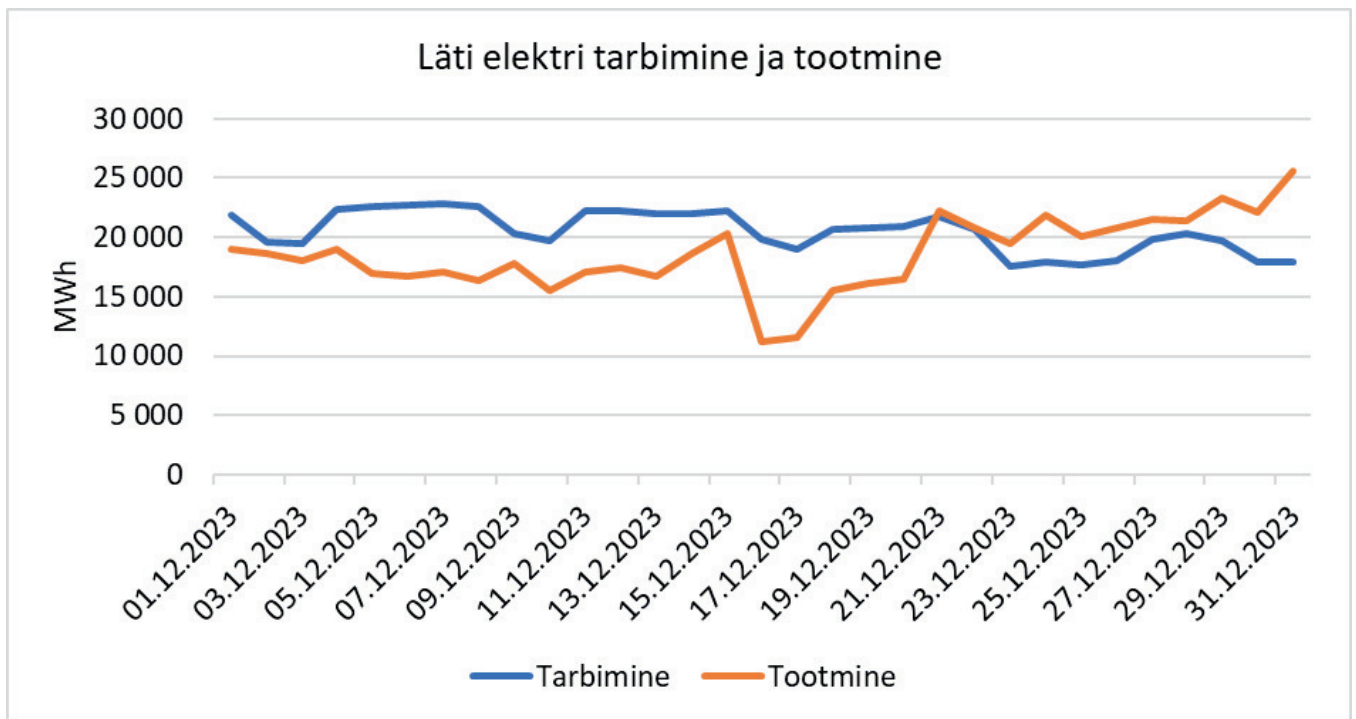
Elektri tarbimine ja tootmine

Eesti, Soome, Läti ja Leedu puhul saab täheldada elektri tootmise ja tarbimise pidevat kõikumist. Kõikumise põhjuseid võib olla mitmeid, kuid peamiseks on see, et nädalavahetusel on tarbimine ja tootmine võrreldes argipäevadega väiksem. Alates 23.12.2023 saab täheldada Eestis märkimisväärset tootmise langust. Põhjuseid on mitmeid, kuid üks nendest on see, et elektri tarbimisvajadus kaeti ära välisühenduste kaudu, sest Soomes on elektri hind madalam ning seetõttu on mõistlik importida. Teine põhjus on see, et tegemist on jõuluperioodiga, kus paljud ettevõtted ei töötanud. Lätis saab täheldada detsembri keskel suuremat tootmise langust, mis tulenes sellest, et tegemist on nädalavahetusega. Lätis saab täheldada elektritarbimise ja tootmise kasvutrendi kuu lõpul, mis tulenes peamiselt ilmastikutingimuste järsust jahenemisest. Leedu ja Soome puhul saab täheldada kogu perioodi vältel kõikuvat tootmist ja tarbimist. Eestis toodeti elektrit detsembris 444 186 MWh ning tarbiti 834 287 MWh.

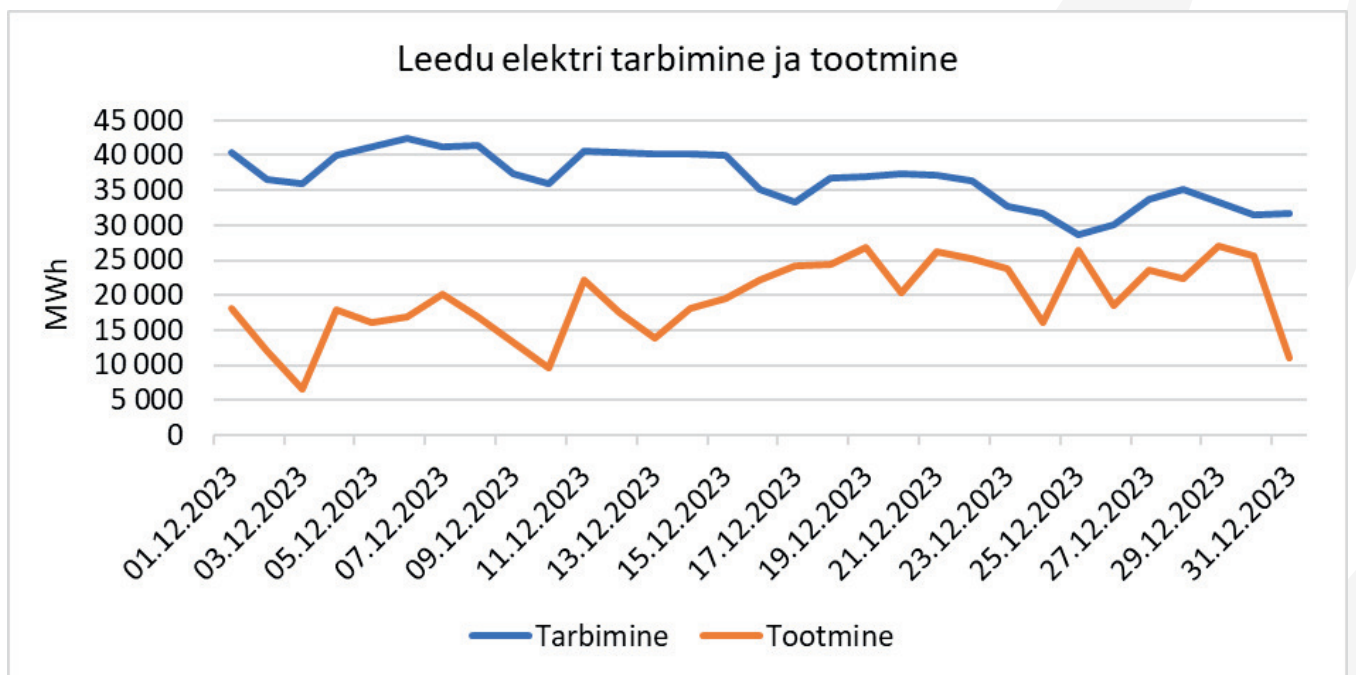
Elektri tarbimise ja tootmise andmetest perioodil 01.12.–31.12.2023 annavad ülevaate alljärgnevad joonised (vt Joonised 1–6).



Joonis 3. Eesti elektritarbimine ja -tootmine perioodil 01.12.–31.12.2023⁸



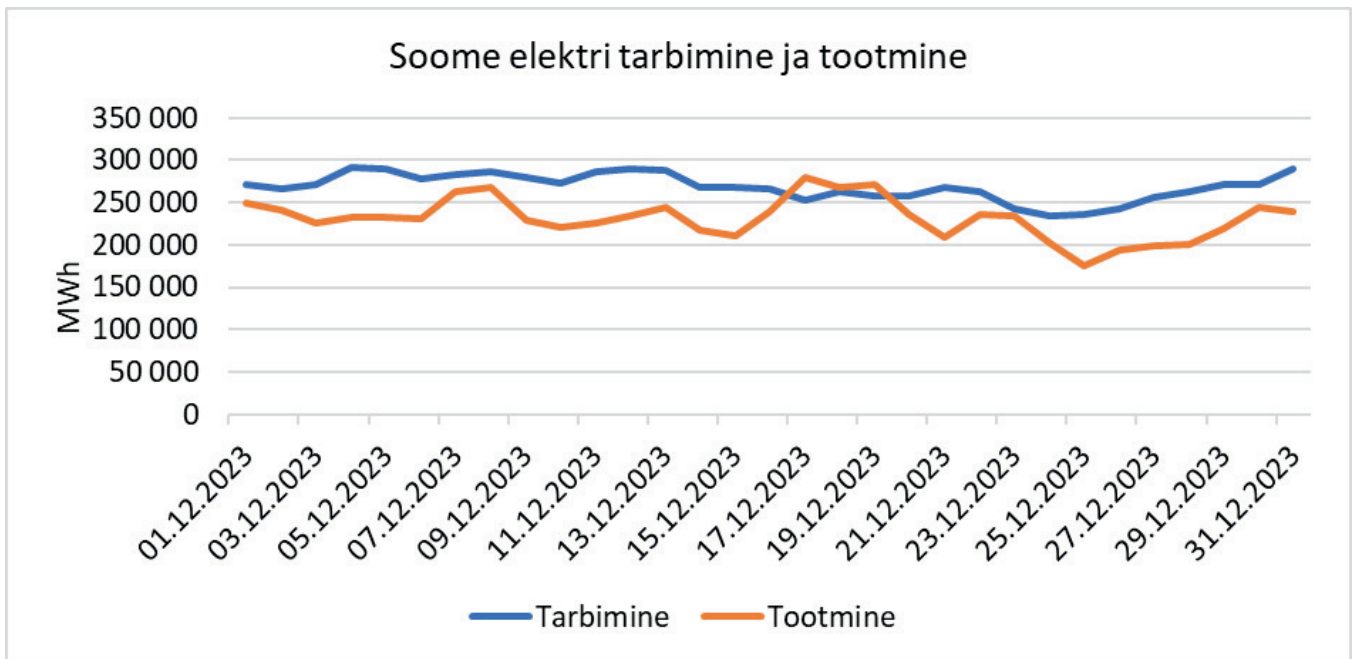
Joonis 4. Läti elektritarbimine ja -tootmine perioodil 01.12.–31.12.2023⁹



Joonis 5. Leedu elektritarbimine ja -tootmine perioodil 01.12.–31.12.2023¹⁰

⁹ Allikas: <https://www.nordpoolgroup.com/en/Market-data1/Power-system-data/Production1/Production1/EE/Daily/?view=table>

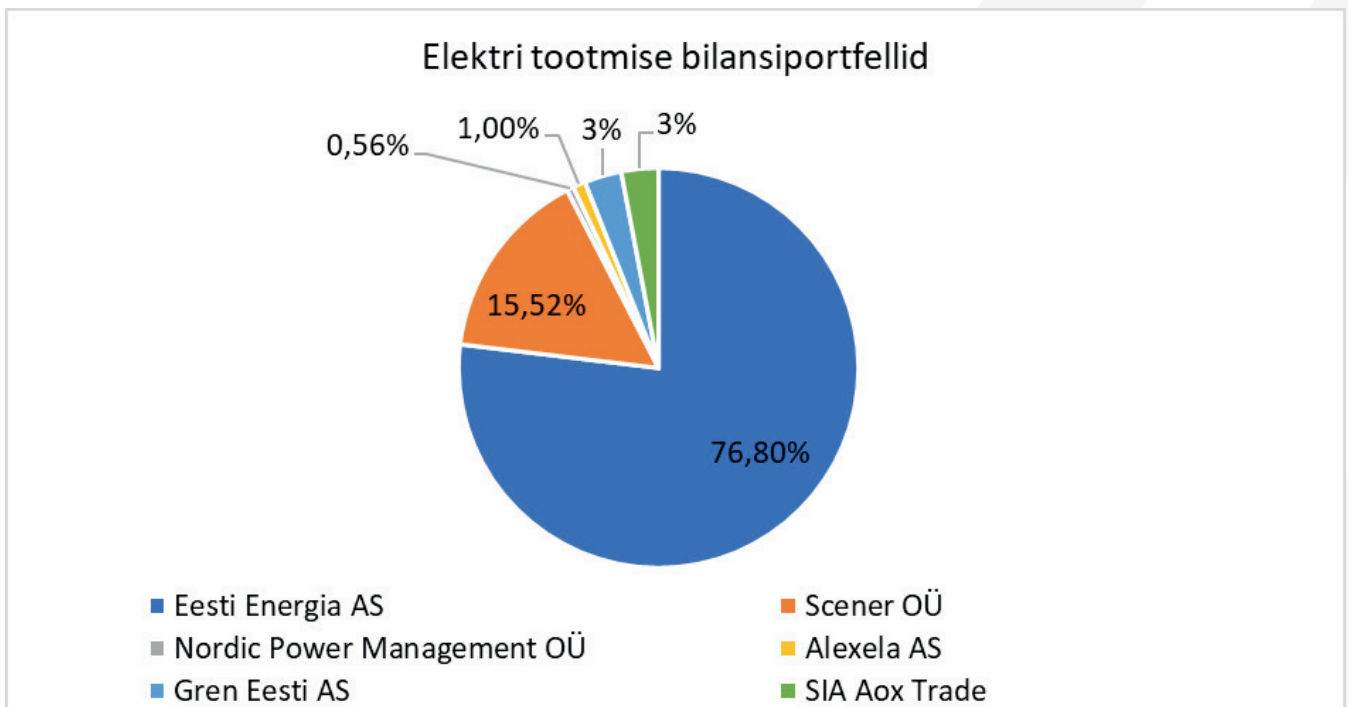
¹⁰ Allikas: <https://www.nordpoolgroup.com/en/Market-data1/Power-system-data/Production1/Production1/EE/Daily/?view=table>



Joonis 6. Soome elektritarbimine ja -tootmine perioodil 01.12.–31.12.2023¹¹

Elektri bilansiportfellid

Elektri tootmise ja tarbimise bilansiportfellidest annavad ülevaate joonised 7 ja 8.



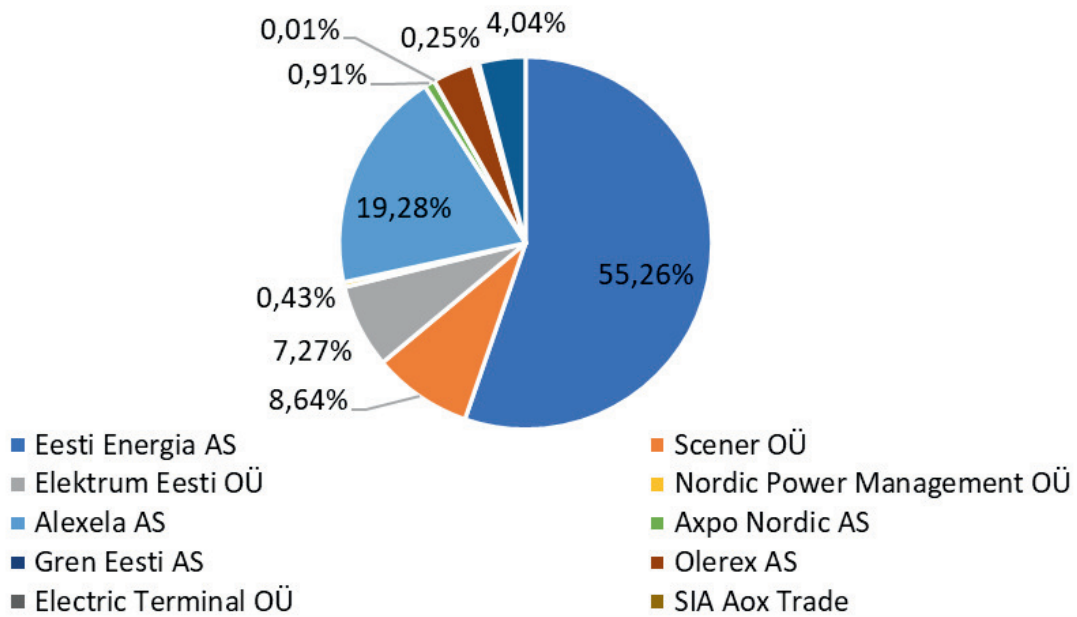
Joonis 7. Turuosade jagunemine bilansihaldurite vahel tootmise lõikes, detsember 2023¹²

Jooniselt 7 on näha, et kõige suuremad elektri tootmise bilansiportfellid kuuluvad seisuga detsember 2023 Eesti Energia AS-ile, vastavalt 76,8% ja Scener OÜ-le 15,52%. Ülejäänud turuosa bilansiportfellist kuulub teistele ettevõtetele (ligikaudu 7,56%).

¹¹ Allikas: <https://www.nordpoolgroup.com/en/Market-data1/Power-system-data/Production1/Production1/EE/Daily/?view=table>

¹² Allikas: <https://www.elering.ee/bilansiportfellide-osakaalud-2023>

Elektri tarbimise bilansiportfellid

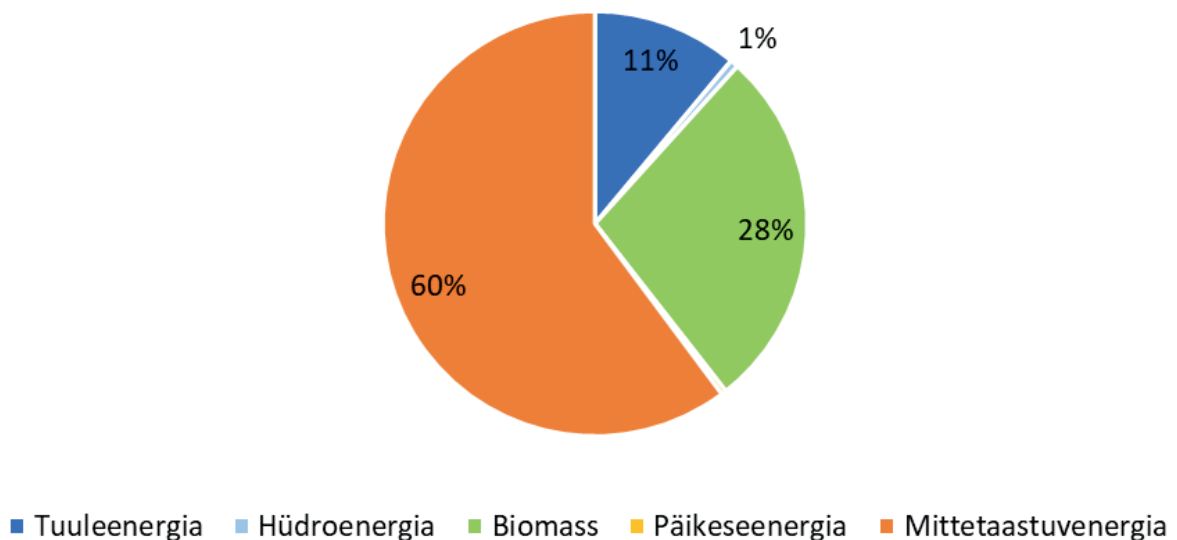


Joonis 8. Turuosade jagunemine bilansihaldurite vahel elektri tarbimise lõikes, detsember 2023¹³

Elektri tarbimise bilansiportfelli puhul (joonis 8) on samuti näha, et suurim turuosa kuulub seisuga 2023 detsember Eesti Energia AS-ile, vastavalt 55,26%. Järgmiste suurte tarbijatena leiab jooniselt ettevõtted Alexela AS vastavalt 19,28%, Scener OÜ vastavalt 8,64%, ning Elektrum Eesti OÜ vastavalt 7,27%. Ülejäänud turuosa bilansiportfelist kuulub teistele ettevõtetele, ligikaudu 9,51%.

Joonisel 9 on välja toodud elektrienergia tootmine energialiikide kaupa (MWh).

Elektrienergia tootmine liikide kaupa



Joonis 9. Elektrienergia tootmine energialiikide kaupa, detsember 2023¹⁴

¹³ Allikas: <https://www.elering.ee/bilansiportfellide-osakaalud-2023>

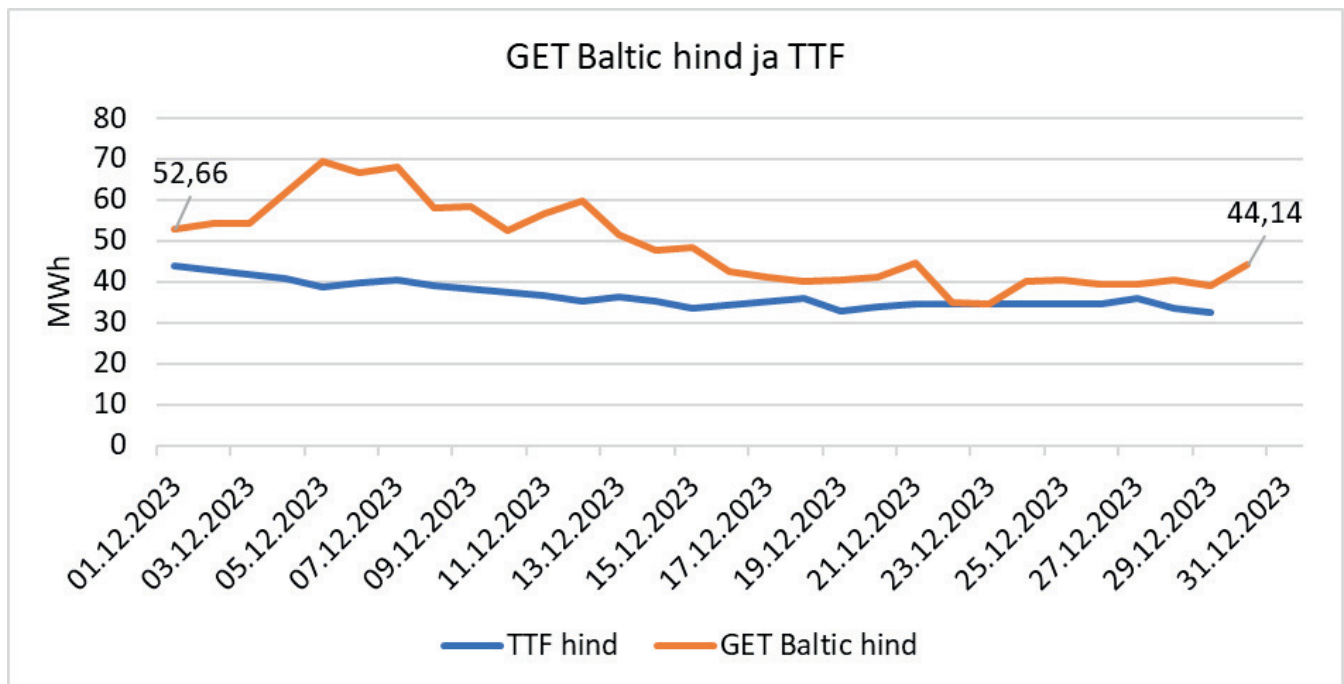
¹⁴ Allikas: <https://dashboard.elering.ee/et/balance/total?interval=hours&period= years&start=2022-1231T22:00:00.000Z&end=2023-12-31T21:59:59.999Z&show=table>

Jooniselt 9 nähtub, et detsembris 2023 oli kõige suurem osakaal elektrienergia tootmisel mittetaastuvenergiat 60% ehk põlevkivi tootmisplakkidel, talle järgnesid biomass vastavalt 28%, tuuleenergia 11% ja päikeseenergia 1%. Hüdroelektrienergia osakaal oli minimaalne.

Gaasituruhinnad

Gaasituruhinnast annab ülevaate joonis 10. Joonisel 10 on välja toodud GET Baltic andmebaasi põhjal BGSi näitaja Balti-Soome suunal. BGSi lühend tähistab gaasituruiindeksit, mis on kalkuleeritud konkreetse tarnepäeva kohta kõigi sooritatud ostu- ja müügitehingute mahu kaalutud keskmisena.¹⁵ Hollandi TTF Gas on juhtiv Euroopa gaasibörsi võrdlushind,¹⁶ lisaks on see ka Hollandi virtuaalne gaasikaubanduskeskus ning Euroopa gaasituru peamine gaasihinna määramise keskus.¹⁷ 2023. aasta detsembri keskmine gaasi börsihind Balti-Soome suunal oli 42,65 €/MWh, minimaalne 34,29 €/MWh ning maksimaalne 54,72€/MWh kohta.

Joonisel 10 on välja toodud gaasi keskmine börsihind ja TTF väärtused MWh kohta detsember 2023.



Joonis 10. Gaasi keskmine börsihind GET Baltic gaasibörsi andmetel ja TTF gaasibörsi väärtus detsember 2023¹⁸

Jooniselt 10 nähtub, et gaasi keskmine börsihind MWh kohta oli langustrendis kogu detsembri vältel. Kuu esimesel päeval oli gaasi keskmine GET Baltic börsihind 52,66 €/MWh, kuid 31.12 oli keskmine gaasi börsihind 44,14 €/MWh. Nii gaasi keskmine kui ka prognoositav börsihind on olnud langustrendis ning seda peamiselt pehmemate ilmastikuolude tõttu. Samuti on Euroopa Liidu gaasihoidlad on oma gaasivarud maksimeerinud ning sellest lähtuvalt gaasipuuduseks ohtu ei ole. Samuti on jooniselt 10 näha, et detsembri gaasi TTF ja gaasi keskmine börsihind on liikunud enamasti samas suunas.

15 Allikas: <https://www.getbaltic.com/wp-content/uploads/2019/09/Specification-of-the-Baltic-Gas-Spot-Index.pdf>

16 Info võetud siit: <https://tradingeconomics.com/commodity/eu-natural-gas>

17 Info võetud siit: <https://www.lawinsider.com/dictionary/dutch-ttf>

18 Allikas: https://www.getbaltic.com/en/market-data/trading-data/?date_from=2023-06-01&date_to=2023-06-30&period=day&graph=trades&area=0&show=price&display=table & <https://www.ice.com/products/27996665/Dutch-TTF-Natural-Gas-Futures>

30&period=day&graph=trades&area=0&show=price&display=table & <https://www.ice.com/products/27996665/Dutch-TTF-Natural-Gas-Futures>

Gaasi tuletisinstrumendid

Tabelist 4 nähtub, et 2024. aasta II kvartalis prognoositakse TTF gaasihinnaks 31,68 €/MWh kohta, kuid 2024. aasta III kvartalis prognoositakse MWh eest 31,83 €. Hinnaprognooosi mõjutab kindlasti ebakindlus tuleviku suhtes, mistõttu on hinnad tegelikkuse ja prognoositu vahel erinevad. 2024. aasta veebruariks prognoositakse TTF gaasihinnaks 31,95 €/MWh. Gaasi tuletisinstrumendid prognoosivad tuleviku gaasihinda.

Tabel 4. Hollandi TTF futuuride hinnad 2024. ja 2025. aastal¹⁹

Hollandi TTF maagaasi futuurid	
Viimane hind (€) 02.01.2024 seisuga	34,50
Periood (aasta)	2025
II kvartal 2024	31,68
III kvartal 2024	31,83
IV kvartal 2024	35,83
Viimane hind (€)	34,68
Periood (Winter24)	detsember, jaanuar, veebruar
Viimane hind (€)	31,95
Periood (kuu)	veebruar 2024

Gaasi import ja eksport

Maagaasi imporditakse Eestisse teiste riikide kaudu, sest maagaasi tootmist Eestis ei toimu, see-eest toodetakse vähesel määral biometaan. Eestisse tarnitakse maagaasi Leedust Klaipeda LNG terminalist, Lätis Inčukalnsis asuvast maagaasihoidlast ja Soome Inkoo LNG terminalist läbi Balticconnectori, sh Eestisse imporditud maagaasist enamik eksporditakse naaberriikidesse tarbimisvajaduse katmiseks. 09.10.2023 sai Balticconnector kahjustada, kuid gaasitoru ühendus Eesti ja Soome vahel loodetakse taastada 2024. aasta aprilliks vastavalt turuteatele.²⁰ Tabelis 5 kajastuvad ülekandevõrku piiripunktidest sisenenud maagaasi kogused. Eksport Balticconnectori kaudu tähendab maagaasi ekspordi Soome.

Tabel 5. Gaasi impordi ja ekspordi kogused Eestisse ja naaberriikidesse²¹

Ülekandevõrku piiripunktidest sisenenud gaas (ilma transiidita), MWh	november 2023	detsember 2023
Karksi GMJ ²²	401 471	551 073
Värskas GMJ	0*	0*
Narva GMJ	0*	0*
Misso GMJ	113	160 269
Balticconnector	0	0
Eksport Balticconnectori kaudu	0	0
Eksport Karksi kaudu	0	0

* – väärtus on 0, sest pärast Ukraina sõja algust võeti vastu määrus,²³ mis keelab Eesti Vabariigil importida Venemaalt pärinevat gaasi

20 Avalikustatud turuteade: <https://transparency.entsog.eu/#/umm>; Message ID: 23120110X1001A1001A39W001; 23120821X000000001393X003

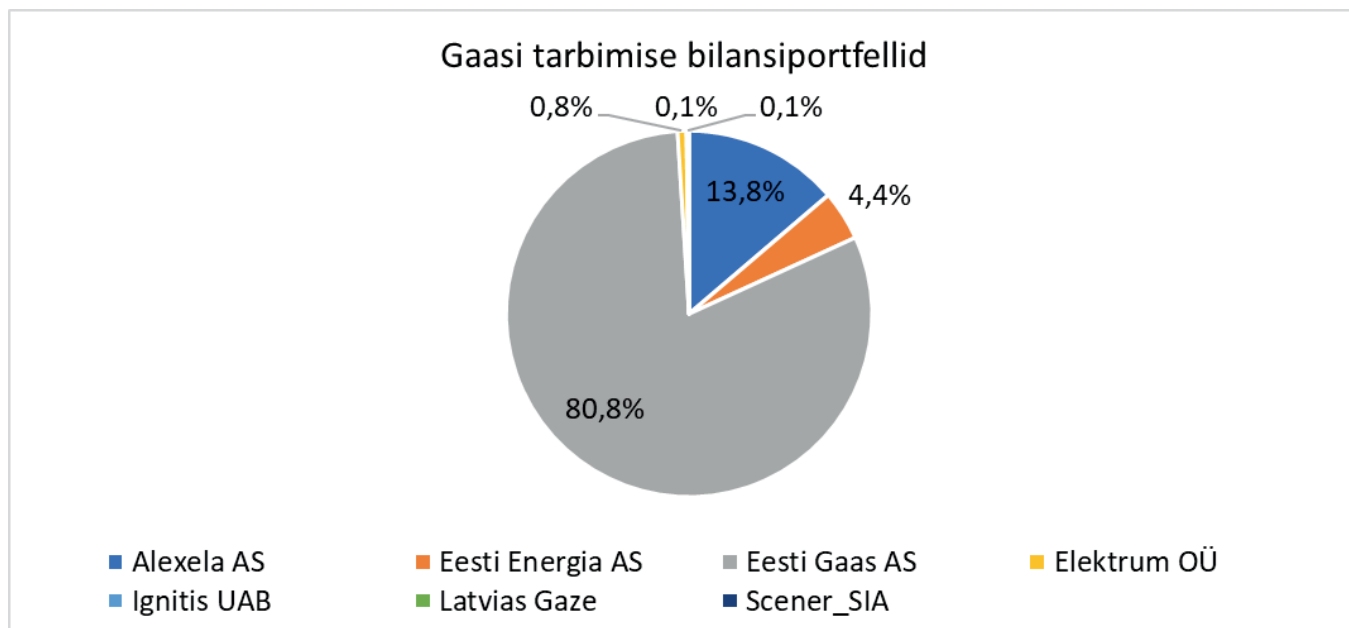
21 Allikas: <https://www.elering.ee/elektri-ja-gaasisusteemi-ulevaade-2023>

22 Lühend GMJ tähistab gaasimõõtejaama

23 Info määruse kohta: <https://www.riigiteataja.ee/akt/101102022007>

Gaasi bilansiportfellid

Alljärgnev joonis 11 annab ülevaate gaasi bilansiportfellist.

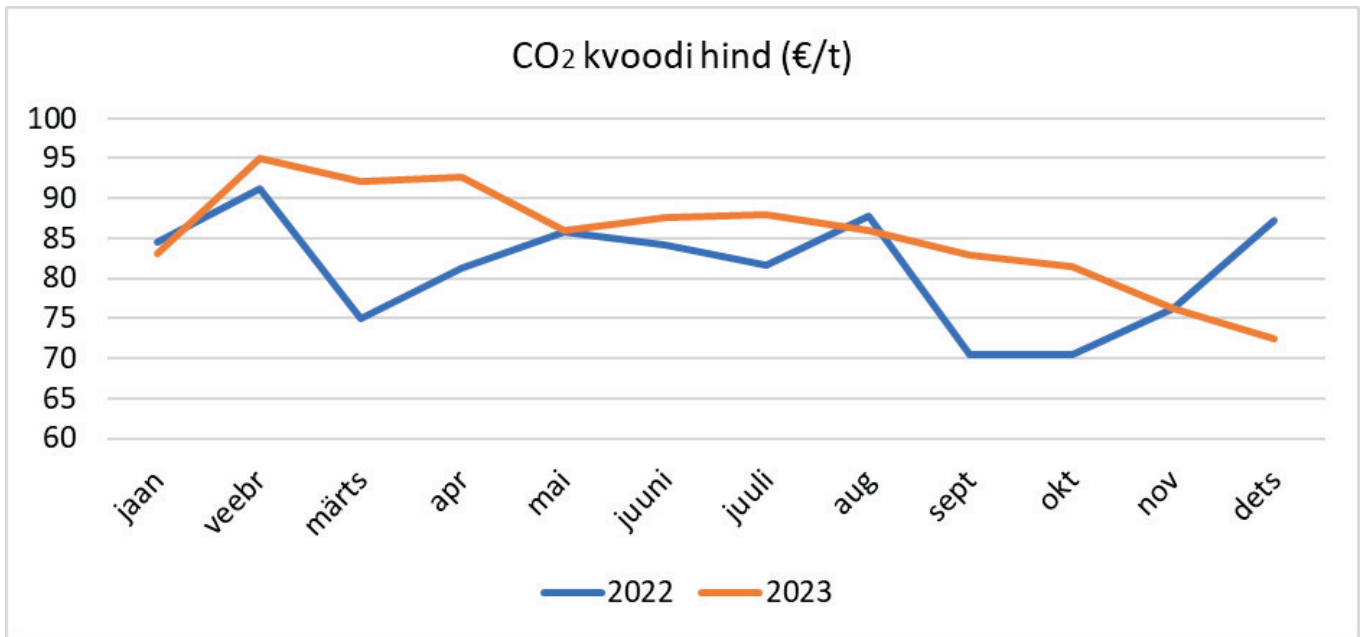


Joonis 11. Turuosade jagunemine bilansihaldurite vahel gaasi tarbimise lõikes²⁴

Jooniselt 11 nähtub, et gaasi turuosad jagunevad peamiselt kolme suurema ettevõtte vahel, milleks on Eesti Gaas AS (79,44%), Alexela AS (16,64%) ja Eesti Energia AS (2,61%). Ülejäänud osa kuulub teistele turuosalistele, kelle osakaal kokku on 1,28%.

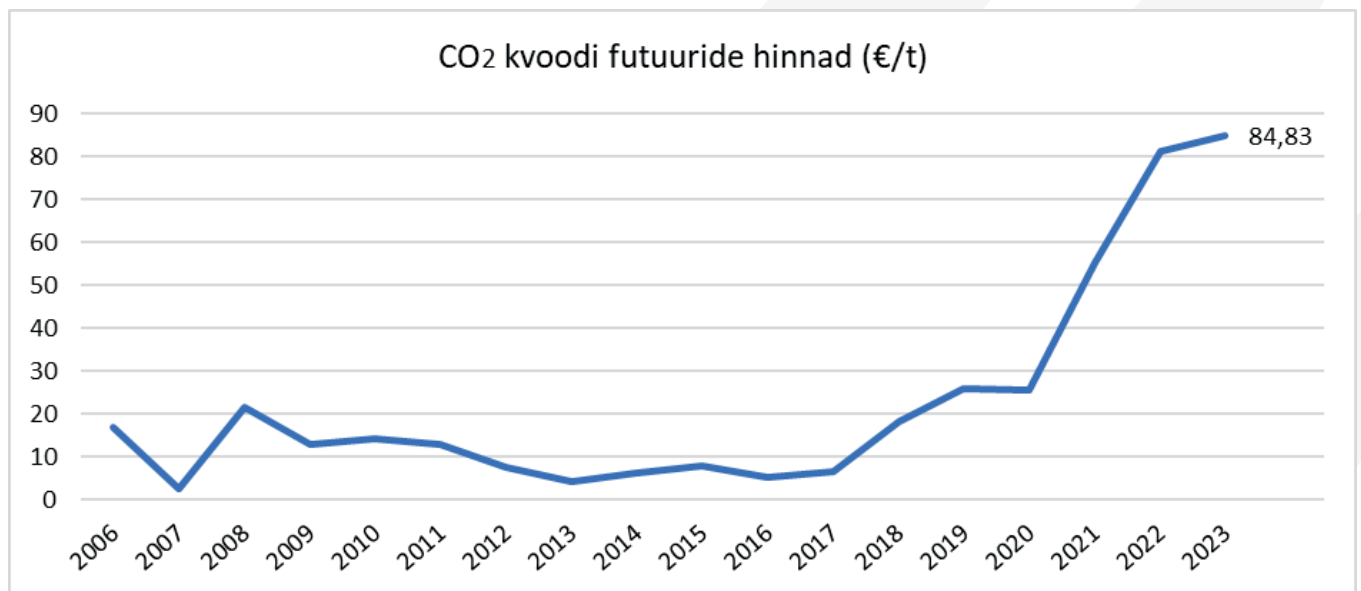
CO₂ hind

Joonisel 13 on kujutatud CO₂kvootide hinnad eurodes ühe tonni kohta. Vaatluse alla on võetud periood 2022 kuni 2023. CO₂ kvootide hinnad alustasid märkimisväärset kasvtrendi juba 2020. aasta algul. Üheks tõusu põhjuseks on see, et Euroopa Liit karmistas 2023. aastal CO₂eeskirju, mille tulemusena muutus süsteem saastajatele koormavamaks. Samuti leidis aset ka Euroopa Liidu saastekvootide kauplemise süsteemi neljas etapp, kusjuures heitkoguste kärpimise tempo tõstmiseks väheneb saastekvootide koguarv alates 2021. aastast 2,2% aastas, võrreldes varasema 1,74%-ga. Euroopa Liidu eesmärk läbi kõrgemate kvoodihindade on saavutada lõppkokkuvõttes aastaks 2050 kliimaneutraalsus. Jooniselt 13 nähtub, et 2023. aastal on CO₂ hind ühe CO₂ tonni kohta püsinud stabiilselt kerges langustrendis, kuid keskmiselt kõrgemal tasemel võrreldes 2022. aastaga.



Joonis 13. CO₂ hind ühe toodetud CO₂ tonni kohta²⁵

Joonisel 14 on välja toodud CO₂ futuuride hinnad ühe tonni kohta. Jooniselt nähtub, et futuuride hinnad on alates 2021. aasta teisest poolest tõusutrendis ning 2023. aastaks on CO₂ futuuride hinnad viimase 18 aasta kõrgemaid. 2023. aasta detsembri seisuga oli CO₂ kvoodi futuuride keskmine hind 84,83 €/t. CO₂ futuurid näitavad prognoositavat CO₂ kvoodi hinda üks kuu ette seisuga.



Joonis 14. CO₂ futuuride hinnad ühe tonni kohta²⁶

²⁵ Allikas: <https://www.investing.com/commodities/carbon-emissions-historical-data>

²⁶ Allikas: <https://www.energiogklima.no/klimavakten/kvotemarked-eu-og-verden>

Elektrihinnapakettide võrdlus

Järgnevalt toob amet välja jaanuari soodsaimate elektrihinnapakettide võrdluse.²⁷ Tabelis 6 on välja toodud soodsaimaid elektripaketid www.elektrihind.ee lehe andmetel seisuga 02.01.2024. Konkurentsiamet tõi pakettidest välja soodsaima börsipaketi, fikseeritud paketi katkestamistasuta ning ka universaalteenuse hinnaga seotud paketi. Elektrihinnapaketid on valitud järgmistel eeldustel: eluruum on korter, tarbimine korteris on aastas 2600 kWh.

Tabel 6. Elektripakettide hindade võrdlus lõpptarbijale²⁹

Elektrimüüja	Elektripakett	Elektrienergia kulu km-ga (€)	Lisatingimused
220 Energia OÜ	Börsipakett	26,61	<ul style="list-style-type: none">• Börsimarginaal 0,63 senti/kWh• Prognoositud börsihind 11,65 senti/kWh• Keskmine ühikuhind 12,28 senti/kWh
Elektrum Eesti OÜ	Fikseeritud pakett, katkestamistasuta	24,83	<ul style="list-style-type: none">• Ööpäeva hind 10,59 senti/kWh• Kuutasu 1,88€• Keskmine ühikuhind 11,46 senti/kWh
Elektrum Eesti OÜ	Kaljukindel Klõps kindlustusega	29,82	<ul style="list-style-type: none">• Baashind 12,12 senti/kWh• Kuutasu 3,56€• Keskmine ühikuhind 13,76 senti/kWh

Märkus: Enne sobiliku paketi valimist tutvuda lisatingimustega

Tabelist 6 nähtub, et elades korteris, tarbides elektrit aastas 2600 kWh, siis 02.01.2024 seisuga oli lõpptarbijale soodsaim pakett fikseeritud pakett katkestamistasuta, kusjuures selle paketi puhul kujuneks kulu kuus lõpptarbijale 24,83 €.

27 Lõpptarbijale kujuneb elektrihind lisaks elektrienergia ostukulule, veel võrguteenusest, taastuvenergia tasust, elektriaktsiisist ja käibemaksust.

28 GO OÜ omanduses olevale elektrihinna võrdlusportaali (elektrihind.ee) on Konkurentsiamet andnud elektrituruseaduse kohaselt usaldusmärgise. Usaldusmärgisega on tagatud, et võrdlusportaal vastab seaduses ettenähtud nõuetele.

29 Allikas: <https://elektrihind.ee/paketid>

Gaasihinnapakettide võrdlus

Tabelis 7 on välja toodud soodsaimad gaasipaketid www.gaasihind.ee lehe andmetel seisuga 02.01.2024.³⁰ Konkurentsiamet tõi pakettidest välja soodsaima börsipaketi, fikseeritud paketi ning ka muutuva hinnaga paketi. Gaasipaketid on valitud järgmistel eeldustel: eluruum on korter, tarbimine aastas on 600 m³/a.

Tabel. 7 Gaasipakettide hindade võrdlus lõpptarbijale³¹

Gaasimüüja	Pakett	Maagaasi kulu km-ga (€)	Lisatingimused
220 Energia OÜ	Börsihind	33,15	<ul style="list-style-type: none">Müüja marginaal 0,38 senti/kWhPrognoositud börsihind 5,94 senti/kWhKeskmine ühikuhind 6,32 senti/kWh
Eesti Energia AS	Fikseeritud hind	27,75	<ul style="list-style-type: none">Fikseeritud hind 5,29 senti/kWhKeskmine ühikuhind 5,29 senti/kWh
Eesti Energia AS	Muutuv hind	24,60	<ul style="list-style-type: none">Muutuv hind 4,69 senti/kWhKeskmine ühikuhind 4,69 senti/kWh

Märkus: Enne sobiliku paketi valimist tutvuda lisatingimustega

Tabelist 7 selgub, et elades korteris, tarbides gaasi aastas 600 m³/a, oli 02.01.2024 seisuga lõpptarbijale soodsaim variant muutuva hinnaga pakett, mille kuluks kuus kujuneb lõpptarbijale 24,60 €. Kõige kallim oli eelmainitud tingimuste juures börsihinnaga pakett, mille kulu kuus kujuneks lõpptarbijale 33,15 €.

³⁰ Lõpptarbijale kujuneb gaasihind järgmiselt: sisseostetava gaasi hind, millele lisandub müügitarginaal

³¹ Allikas: <https://gaasihind.ee/paketid>